

CASTELLS CATALANS

BARBERÀ

Nom del castell: Barberà
Data de construcció: XI
Municipi: Barberà de la Conca
Comarca: Conca de Barberà
Altitud: 482 m
Coordenades: E 1.227039 N 41.411431
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: situat dins del mateix nucli urbà.

Història

Vers 1054: el comte de Barcelona Ramon Berenguer II donà, en qualitat de feu, el castell de Barberà (i la roca de Prenafeta) a Arnau Pere de Ponç i en els anys posteriors s'hi va construir la fortalesa.

Uns anys després, el 1096, un exèrcit musulmà assaltà Barberà, destruint el castell i matant els seus defensors, inclòs el mateix Arnau Pere. A la primera meitat del segle XII, però, els hereus d'Arnau Pere restauraren el castell. En aquesta etapa, el castell probablement estava format per una gran torre i un recinte emmurallat.

El 1132, el comtes de Barcelona Ramon Berenguer IV i Ermengol VI d'Urgell es van posar d'acord donant Barberà a l'orde del Temple, essent ratificada la donació el 27 de novembre de 1143, si bé vers el 1165 Pere de Puigverd (senyor de Barberà, per ser descendent d'Arnau Pere de Ponç) es va resistir a lliurar Barberà als Templers i, per reforçar els seus drets, impulsà una important ampliació de la fortalesa.

Tot i això, el 1174 es produeix l'arbitratge de l'arquebisbe de Tarragona i el bisbe de Barcelona sobre els drets feudals reclamats pels Cervera i tot seguit ja consta com a preceptor el frare Bernat d'Albepí, i el castell és propietat definitiva dels Templers que s'estableixen a Barberà i el converteixen en casa-convent esdevenint el centre d'una important comanda templera que disposa de propietats a diverses comarques.

El 1190 el rei Alfons el Cast va fer estada a Barberà.

Durant el segle XIII Barberà i l'Espluga de Francolí eren les viles amb més població de la Conca de Barberà i en aquests anys els jueus d'establiren a Barberà.

A partir del 1311 l'orde del Temple fou suprimida i els templers sobrevivents van rebre pensions. L'any 1317 les propietats dels templers van ser transferides a la també orde militar de l'Hospital, constituint-se la comanda Hospitalera de Barberà.

Fra Guillem de Guimerà, comanador de Barberà (1366) i gran prior de Catalunya (1379), ordenà fer unes importants obres d'ampliació que convertiren l'antiga fortalesa templera en un més còmode i refinat palau. Fra Guillem va morir a Barberà l'any 1396 i les seves despulles foren emplaçades en la capella del castell.

Durant els segles XVI i XVII, Barberà va pertànyer a la baronia del prior de Sant Joan de Jerusalem, junt amb Vallverd, Pira, Biure, Ollers i Montbrió de la Marca. Aleshores les rendes de Barberà foren lliurades al gran prior.

Arquitectura

Aquest castell permet observar les característiques generals de l'arquitectura militar de la Catalunya medieval. S'hi observen tres fases fonamentals:

- Vers l'any 1072: recinte murallat amb torre mestra circular i sala (o edifici residencial).
- Vers l'any 1165 s'afegeix a l'anterior, un nou recinte murallat amb una gran torre rectangular.
- Vers mitjan segle XIV: es construeixen noves dependències residencials en els costats oest i nord del recinte del segle XII; el castell esdevé un palau organitzat al voltant d'un pati central.

La guerra dels Segadors (1640-1652) i la de Successió (1702-1714) causaren gravíssims desperfectes en el castell, tot i que l'orde de l'Hospital reparà repetidament les destrosses per mantenir-lo habitable.

El castell va pertànyer a l'Ordre de l'Hospital fins a la seva desaparició a Espanya que es va concretar amb el concordat signat amb la Santa Seu l'any 1851. L'estat esdevé propietari del castell i, posteriorment, l'Ajuntament va demanar la seva cessió per establir-hi les escoles públiques. Això va succeir el juliol de 1858.

L'escola es va mantenir en el castell fins al 1980 cosa que va permetre el manteniment dels edificis del costat sud.

Informació elaborada a partir de l'obra *Els castells catalans* d'editorial Rafael Dalmau. Volum IV, edició 1993. Pàgs. 204-215, i també del web dels Amics del Castell de Barberà:

<https://sites.google.com/site/castelldebarberadelaconca/home/el-castell>

Jordi Gironès Vilardebò
Maig de 2012

